

Teilmetus ja talitus

TALLINNAS,

Pagari uul. nr. 1

Toimetaja kõnetunnid

kella 12—1.

SÕDUR

SÕJAASJANDUSE AJAKIRI.

ILMUB ÜKS KORD NÄDALAS

Ülemjuhataja staabi väljaandel.

Teilmise hind kätte-

saatmisega: Iga 10

numbril eest 5 marka.

Kuulutuste ja teada-

annete hind: Iga kor-

pusrea eest 50 penni.

Teilmisi ja kuulutusi võtavad vastu kõik wabarilgi postiasutused ja era-raamatukauplused.

№ 30.

Laupäeval, 11. oktoobril 1919.

I. aastakäik.

Sisukord.

Ametlik osa:

1. Ühendused.

2. Väljavõtted sõjavägede ülemjuhataja päewakäskudest.

3. Sõjaväelaste uued palganormid.

Üleüldine osa:

1. Wäiteriikide sõjavägi (J. Soots).

2. Wäheford suurüksiwäe ja jalawäe wahel ning suurüksiwäe tule korraldamine. (Varetei).

3. Seisuford meie väerindadel.

4. Seisuford ndukogude Wenemaal.

5. Segateated.

6. Sõdurite sport.

7. Toimetusele saadetud kirjandus.

Ametlik osa.

Ühendused.

Räst Wabariigi sõjavägedele

Nr. 200.

Tallinnas, 5 oktoobril 1919.

Wabariigi Sõjakooli suurüksikurjuse lõpetanud allpool nimetatud kadetid ülendatakse lipniktudeks, wanusega 5. oktoobrist 1919 a. arvates, ja määratakse teenistusse wäeosadesse:

1. Kadet	Lensmann, Anton — Rindl. batr. nr. 10.	17. "	Riwistik, Woldemar — Rindl. batr. nr. 6.
2. "	Sabolotny, Woldemar — Soomr. diviis.	18. "	Uibopuu, Elmar — Wälja batarei nr. 13.
3. "	Karro, Hans — Wälja batr. nr. 4.	19. "	Täts, Johannes — Merej. juhataja käsut.
4. "	Kass, Karl — Rindl. batr. nr. 7.	20. N. p. l.	Hans, Rudolf — Rindluse batarei nr. 8.
5. Wan. p. l.	Reinhold, Aleksander — Wälj. batr. nr. 18.	21. Kadet	Kuldvere Woldemar " nr. 11.
6. Weltw.	Nordmann, William " " nr. 2.	22. "	Miskson, Harald — "Tagaw." (terge) batr.
7. Wan. p. l.	Pääsute, Aleksander " " nr. 3.	23. "	Kotberg, Hermann — Wälja batr. nr. 18.
8. Kadet	Käägo, Armin — Soomr. diviis.	24. "	Kaud, Otto — Soomusrongide diviis.
9. "	Sellat, Wambola — Wälja batarei nr. 12.	25. "	Ples, Alfred — Rindluse batarei nr. 11.
10. "	Kass, Oskar — Wälja batarei nr. 6.	26. "	Kubach, Richard — Wälja batarei nr. 9.
11. "	Täti, August — Rindl. batr. nr. 3.	27. "	Seestrandt, Lembit — "Tagaw." (terge) batr.
12. "	Terras, Artur — Wälja batarei nr. 11.	28. "	Kotenbort, Alfred — Soomr. diviis.
13. N. p. l.	Busch, Harry " " nr. 1.	29. "	Buldas, Aleksander — Rindl. batr. 12.
14. Kadet	Wilberg, Erich " " nr. 17.	30. "	Luha, Herbert — Wälja batarei nr. 5.
15. "	Bock, Woldemar — Soomr. diviis.	31. "	Tiitso, Martin " " nr. 5.
16. "	Treufelbt, Otto — Wälja batarei nr. 3.	32. "	Katassepp, Mihkel — Rindluse batr. nr. 5.
		33. "	Rosenberg, Alfred — Wälja batr. nr. 14.
		34. "	Pahlberg, Artur — Rindluse batr. nr. 12.
		35. "	Olas, Eduard — Wälja batarei nr. 9.
		36. "	Kruus, Willem — Soomusrongide diviis.
		37. "	Suut, Leopold — "Tagaw." (terge) batr.
		38. "	Ois, Harry — Wälja batarei nr. 4.
		39. "	Tamm, Nicolai — Soomusrongide diviis.
		40. "	Hindrikson, Nicolai — Rindl. batr. nr. 9.
		41. "	Schiller, Boris — Merejõud. juhataja käs.
		42. "	Pääne, Joosep — Rindluse batarei nr. 10.
		43. "	Uibo, Karl — Soomusrongide diviis.
		44. "	Bukow, Leonhard — Wälja batr. nr. 6.
		45. "	Kass, Harald " " nr. 7.
		46. "	Wiljat, August — Rindluse batarei nr. 4.
		47. "	Tennorist, Ralph — Wälja batarei nr. 11.
		48. "	Ilves, Aleksander — Rindluse batarei nr. 4.
		49. "	Ostrom, Mihkel — Wälja batarei nr. 15.
		50. "	Piller, Nicolai " " nr. 8.
		51. "	Tart, Ewald — "Tagaw." (raiste) batarei.
		52. "	Langer, Artur — Rindluse batarei nr. 1.
		53. "	Strobel, Herbert — Merej. juhataja käs.
		54. "	Sinnamägi, Konstantin — Rindl. batr. nr. 2.
		55. "	Uusmann, Karl — Soomusrongide diviis.
		56. "	Grasmendorf, Bruno " " " "
			Elsternina Lootsmann, Johannes — Suurüksiw. labu.
			Jalawäe kurjuse, wanusega 3. augusti 1919.
			Noorem portupei kadet Jakobson, Victor — "Tagaw. batl.
			Kadet Kautas, August " " "
			Sõjavägede Ülemjuhataja
			Rindralstaabi Rindral-Major Laidoner.

Wäljawõtted Sõjavägede Ülemjuhataja päewakäsklusest. Nr. 634.

Tallinnas, 4. oktoobril 1919.

Minu päewakäsu nr. 161 § 1, 10-st maist j. a.

muutmiseks, avaldan Eesti Vabariigi maa- ja meremäe ohvitseride auastmete kohta, juba auastmete kohta endiste Wene meremäe ohvitseride auastmetega võrreldes. Meremäelaste auastmete kohta ohvitseri ametitajani (viimased ühes arvatud) jääb maksimaalsena

<p>Hus meremäe ohv. auastmete kohta, mis maksimaalselt selle päewakäsu ilmutamise päevast.</p>	<p>Endine meremäe ohvitseride auastmete kohta minu päewakäsu nr. 161 § 1 järele.</p>	<p>Wõrdlus maamäe ohvitseride auastmete kohta forraga.</p>	<p>Bastaw auastmete kohta endises Wene meremäes.</p>
<p>Roorem-leitnant.</p>	<p>Mitshman.</p>	<p>Alamleitnant.</p>	<p>Meremäe lipnik ja sõjaegne mitshman.</p>
<p>Leitnant.</p>	<p>Leitnant.</p>	<p>Leitnant.</p>	<p>Enne sõjaegne mitshman ja admiral-teedi leitnant.</p>
<p>Wanem-leitnant.</p>	<p>Wanem-leitnant.</p>	<p>Alamkapten.</p>	<p>Leitnant ja admiral-teedi alamkapten.</p>
<p>Kapten.</p>	<p>Kapten.</p>	<p>Kapten.</p>	<p>Wanem-leitnant ja admiral-teedi kapten.</p>
<p>Alamkapten.</p>	<p>Alamkapten.</p>	<p>Alampolkownik.</p>	<p>II-se järgu kapten ja admiral-teedi alamkapten.</p>
<p>Polkownik.</p>	<p>Polkownik.</p>	<p>Polkownik.</p>	<p>I-se järgu kapten ja admiral-teedi polkownik.</p>
<p>Kindral-Major.</p>	<p>Kindral-Major.</p>	<p>Kindral-Major.</p>	<p>Kontr-Admiral.</p>
<p>Kindral.</p>	<p>Kindral.</p>	<p>Kindral.</p>	<p>Vitse-Admiral.</p>

fugusel alal, nagu see minu päewakäsu nr. 161 § 1 avaldatud on.

Et selle uue meremäe ohvitseride auastmete kohta järele meremäes kapten-leitnandi auaste ära kaotatud on, tuleb wanem-leitnandi et ase-kapteniks ülenдатud saada, teenida wanem-leitnandi auastmes sedawõrd rohkem, kui palju oleks püüdnud tema kapten-leitnandi

auastmes teenima. Sellepärast käjen minu päewakäsu nr. 449, 12-st augustist j. a. muutmiseks, endises Wene laepaastikus määratud ja et on Wergenduseks ette panna wanem-leitnandi ase-kapteniks pärast 3 aastast teenistust tegemas laepaastikus, et pärast 3 aastast teenistust seljatagustes, wõib talda teenistuses.

Nr. 635.

Tallinnas, 4. oktoobril 1919.

Käskluseks, minu päewakäsu nr. 145 § 3 käjen Antawa Rogu poolt sinitatud yute palganormide järele, nende sõjamaelastele, kes juni I-se oktoobri ja teenistuse huwides on ülenidud ametite peale, endiselt ametitelt wäljema palga normiga, maksta maheraha minimaalselt järele ja I-st oktoobrist alates ka palga järele, mida nad wäljema palga peale saawad.

Kõigile nende sõjamaelastele, kes aga peale I-st oktoobrit teenistuse huwides üle wäljema ametite peale, endiselt ametitelt wäljema palga normiga, maksta palga, minu päewakäsu nr. 145 § 3 põhjal.

Nr. 636.

Tallinnas, 5. oktoobril 1919.

Avaldan Eestriikide Sõjamäe Saatkonna ühema ajutise asetäitja Inglise Kindralstaabi Brigaadi-kindrali A. W. H. Kirje.

Selsingis, 3. oktoobril 1919.

Kindral Saidoner.

A. Mina olen Tema Majesteedi, Runinga G. Pr. V. käest käsu saanud Teile kätte anda püha S. Chaeli kiriku.

ja püha Georgi kõige auwäärilisema ordu märgid rüütelkomanderi kraadi peale, mis Tema Majesteet on Teile andnud, tunnistades Teie teenuseid:

1. Eestriikide Sõjamäe Saatkonna ühema kindral-leitnandi H. Herberti S. G. G. H. C. C. M. C. P. C. B., R. C. B. D., nimel ja ta omalt, kui tema ajutise asetäitja poolt, on minul au Teile jadamest Tema Majesteet Teie poolt S. Chaeli kiriku kofuts ülesanditud teenuseid hinnatud on.
2. Sakslaste fiskaalsi Eestriikide tagasilöömises.
3. Käsimaa rahwajõu liitumise toetamises.
4. Sõja-Lääne Wene Armees moodustamises ja teenimises.

Eestriikide Sõjamäe Saatkonna ühema kindral-leitnandi H. Herberti S. G. G. H. C. C. M. C. P. C. B., R. C. B. D., nimel ja ta omalt, kui tema ajutise asetäitja poolt, on minul au Teile jadamest Tema Majesteet Teie poolt S. Chaeli kiriku kofuts ülesanditud teenuseid hinnatud on.

Kindralstaabi Brigaadi-kindrali A. W. H. Kirje, Kindral-leitnandi S. G. G. H. C. C. M. C. P. C. B., R. C. B. D., nimel ja ta omalt, kui tema ajutise asetäitja.

Nr. 642.

Tallinnas, 8. oktoobril 1919.

Tegelik elu on näidanud, et suurema hulga sõdurite poolt kodunt laosja töödud on ühendatud ja jalandud, ühendatud warustuse puudusest, wäljema wäimaleheni.

ära peavad kantud saama, pealegi ilmuvad paljud kodumt sõjaväe teenistusesse rüütel, s. o. niisugustes rüütel, mis oma väärtuse kandmise mõttes täiesti on ära kaotanud. Tagavara batallonideit mäelümle laade-tawatel sõduritel on ka ühtlul juhtumistel erariideid kaafas. Selleparast on sõduritel arwudetud wariiete alalhoidmine sõjaväe osades rüütelaladude alusta-misets wälja arenenud, millede ühest kohast teise paigu-tamine, weoabindude ja aja puudusel, wõimata ja ilma mingisuguse tähtsufeta on, sest et kaasa weetamad riided on suuremalt jaolt tarmitamisets täiesti kõlb-matad, misparast neid wälja anda arwudetawate wormi-riiete asemel nendel teada tuleb loju lasta, ei ole soowitaw.

Selleparast teatan, minu päwatäsu nr. 239, 21. juunist s. a muutmisets et sõjaväelastelt, kes riigi poolt wormiriided ja jalandub saanud, ei tule ära wõtta erariideid, milledes nemad sõjaväe teenistusesse on ilmunud ja mida nemad sunnitud osid kandma wormiriiete puudusel, maid erariided tulewad igaihe oma ärite jätta, mis juures nende omanisud wõiwad wendega oma arwagemise järele talitada.

Mis kõlbmanisest kantud saabastesse ja wormi-riietesse puutub, millede asemel uued wälja antakse, siis tulewad need igal juhtumisel ära wõtta ja Warus-tuse-Walitsuse riiete ja kraami ladusse ära anda kas otsekohse eht diwiisi intendantide kaudu, sellepeale waadates, kelle alla see eht teine wäeosa warustuse mõttes kuulub.

Kõndasama tulewad sõjaväelastelt teenistusest wa-bastamisets korral haiguse eht mõnel põhjusel, kas asutiselt eht järelewaat. uued wormiriided ära wõtta ja kandmisets wähe kõlbulitub asemele anda. Külma ihupestu, säril, aluspüksid, jalarätitud eht jotiib, tuleb igaihele ainult üks komplekt jätta, aga mis üle selle, peab saama ära wõetud ühes wõodi- ja sooja pesuga.

Sõjavägede Ülemjuhataja

Kindralstaabi Kindral-Major **Laidoner**

Sõjaväelaste uued palganormid.

(Sõrg.)

15. **Vanemad ohwitserid** (roodus) esadronis, komandodes, soomusautol ja batareides, polgu ja Tallinna tagavara pataljoni adjutandi abi, polgu fidekomando ülema abi, töökomando ülema ühifibataljonis ja 1-se järgu kaitsebataljonis, soomusrongide diwiisi, soomusauto ülema, diwiisi staabi komandandi komando ülema diwiisi staabi fidekomando ülema, polgukohtu asjaajaja, staapide, walitsuste, töökodade, ladude ja ühifibataljonide asjaajajad, ühifibataljonide ja walitsuste lae-la-hoidjad, kindralstaabi sekretäär, kindralstaabi teadefagumise osatonna alalise punniti ülema abi, diwiisi intendantide, sõjariistade walitsejad, warustusewalitsuse wooriülema abi, sõjawanigide laagri komandandi abi, nooremad täpüatäitjad ohwitserid, jaamakohtandamide abid, trükitööde kontrollöörid, post-telegrafi-telefoni kontrollöörid, ajatirja, "Sõduri" korrektor ja ekspeditoor, inseneri-pataljoni laduinseneri, inseneri osatonna ladu püro-tehnit, autoroodu garaaži ülema, lüüwate sõja-riistade parandustöökodade ülema, loomatarja ja tapamaja walitseja, sõjaväe topograaf (noorem ohwitser), haigemaja majandusülema abi, sõja-muuseumi ja arhiwi täpüatäitjad teenijad,

orkestrijuhit, sõjaväe hambaarsid, arstide aet-täitjad, haigemajade apteekide ülemaie kohuste-täitjad (apteekri abilised) **850.**

16. **Nooremad ohwitserid** roodus, esadronis, batareides, komandodes, idroodu ülema abi polgus, soomusautode komandouilema abid, soomusrongide diwiisjoni intendantwalitsuse täpüatäitja ohwitser eht ametnil, laduwalitseja ja sõjariistade ja lastemoona korraldaja, kuja-roopalise soomusrongide majandusjaoskonna asja-ajajad, laefahoidja ja kortermeister, kortermeisterid, täpüatäitjad ametnikud ja tehnikud, warustuswa-litsuse raamatupidaja abi, autoroodu ühifühmadade ülema, nooremad tehnikud (alamtehnikatooli haridusega), sõjaväe telefoni- jaama ülema, korralduswalitsuse topograafia osatonna joonista-jad-kunstnikud, hiiitograaf-fotograaf, graveerijad, kivitrukija, masinameister, loomadelarja ja tapa-maja walitseja abi, ladude ja töökodade ülemaie abid, haigemajade ja apteekide ülemaie abid, sõja-mäe keskaapteegi ladu farmatöörid (apteekri abilised), loomaarstilise rohuladu ülema abi, referwis ole-mad ohwitserid kummi kapteni auhraadim (ülemoll algades nimetatud auhraad ühes arwatud) **750.**

17. **Ohwitseri asetäitjad** noorema ohwitseri kohal roodus, esadronis ja batareides, sõja-riistade ülewaatajad, sõjariistade meister, regist-raatorid, asjaajajad ja laefahoidjad, bata-reides, ühifiesadronides, Tallinna kuulilipidujate roodus, autoroodus, tagawararoodudes, diwiisi-linaaroodus ja sõjaväeasutustes, sõjaväe terwis-hoiuwalitsuse asjaajaja abi, sõjaväe haigemaja asjaajaja abi, ladude ülewaatajad, rohuladu raamatupidaja ja farmatöörid, referwis olen alamkapten, leitnant ja alamleitnant, autoroodu ametnik-tehnik, loomawelsterid, kes welsteritooli on lõpetanud ja wabatahtlikult sõjaväete teenistusse astunud, wabatahtlikult teenwad kooli (klassi) welsterid, orkestrijuhit ilma konservatooriumi haridusefeta, ametniku asetäitja **650.**

18. **Suurükimeister** ja telefoni-telegrafi-instruktor infeneribataljonis, 1-se järgu motorist lennusalgas, töökodade talgude rühmaülema, referwis olewad liikumid ja sõjaväeametnikud, joonistajad, kivitrukija masinameistri abi, üli-õpilased (med. ja wet.) halastajad, massierijad sanatooriumides, mobiliseeritud loomawelsterid, kes welsteritooli on lõpetanud ja loomawelsterid, kes sõjaväe loomawelsteritooli on lõpetanud ja Wabariigi sõjaväe teenistusse on astunud, mobi-liseeritud kooli (klassi) welsterid, massöörid ja wabatahtlikult teenwad rooduwelsterid, lüüse-tähesed, kes loomawelsteri kohuseid täidawad **600.**

19. **Sinisehäbed**, kes loomajamitaaride eht rahwanäelaste kohuseid täidawad **500.**

20. **Wabariigi sõjatooli kadetid** **325.**

21. **Weltweebel**, wahimeister, wanem fir-jutaja kõrgema palgaga (polgu firjutaja), wanem tööline (meister) töökojas, polgu signalist, wane-m welster (med. ja wet. ja apteegi), haigete järelewaataja kõrgema palgaga, staabi maja- ja töödeülemaataja, lennusalgas: pomuude eriteadlased, radiotelegrafist, fotograaf, meteoro-logicist, treial, trüster, majunist, weisijad, põllesipp, sepp, elektrotehnit, kuumuud, 2. järgu motorist, wanem tehnik, maalrid, juurikimeister patareis, kuulilipidujad lennusalgas, ajatirja "Sõduri" toimetaja), kivitrukija, wanem trükija kõrgema palgaga, wanem la-duja kõrgema palgaga, wanem litograafist kõrgema palgaga, telefonist ja telegrafist kõrgema palgaga, joonistaja wanem kõrgema pal-

*) W. Sõduri Nr 29.

*) Kui rahwanäelane.

gaga, faktor, tšlgid, ehituskünnid, iseiseiswalt töötav masinist aurumafinate, elektri- ja naftamootorite juures .

22. Kõhimailem (wanem alamohwiter), wanem feierwerker (tuleandja), ratšjanit (hobuste wäljapetaja), ühiku bataljoni ja 1. järgu kaitsebataljoni laekahoidja ja foriermeisteri warahoidja, minööri komando ülem, pontonööri komando ülem, šhurnalisti-ekspediitor (w. a. o.), wanem kirjutaja, komando wanemad, karjade wanemad, wanem fooriumuufikant, haigete järeelwaataja wanem, welsker, (med. ja wet. ja apteegi), wanem aidamees, warahoidja, hobuste moona muretsija, laborandid (w. a. o.), wanem hobuserantaja, wanem sepp wäeosas, joonistaja wanem, wanem tehniker, wooriwanem, püüsi ja sõjariistade meistrid, autojuht wanem, lendur wanem, waatleja wanem, kordnik wanem, wanem trükkija kõrgema palgaga, wanem laduja kõrgema palgaga, wanem litograffist kõrgema palgaga, wanem raamatukõitja kõrgema palgaga, kestkütte wanem ahjukütja, kus masinisti ei ole, liini telefoni ja jaama wanem tehniker, telefoni ja raudtee jaama ülemad, trükitööde sõjawäe kontrolöör, eeltööline töökajas (wanem meister), wanem montöör, wanem sadulsepp (w. a. o.), wanem wedurijuht, telegraafist wanem, mehaanik wanem, kestkütte masinistid, mototšüülist wanem, 2. järgu motorist, meteoroloogid, 3. järgu motorist lennusalgas; lennusalgas: maaler, purjedõmbleja, treial, sweisija, plekisepp, tšisler, masinist, elektrotehnik, reguleerija noorem, iseiseiswalt töötawad masinistide abid aurumafinate, elektri- ja naftamootorite juures, saunawanem, juurelõitaja ja saapapääliste tegija töökodades

23. Jaouilem, tuleandja noorem, waatleja noorem, lendur noorem, noorem aidamees, noorem hobuserantaja, noorem kirjutaja (ka roodufirjutaja), trükkija wanem, talliwanem, laduja wanem, šhapirograafist noorem, litograffist wanem, raamatukõitja wanem, montöör noorem, laborant noorem, telefonist noorem, haigete järeelwaataja noorem, joonistaja noorem, raadiotelegraafist, helgiwikur (prošektorist), kokušeadja (wagunite kokušeadja), instruktör soomusrongil, autojuht noorem, teedemeister noorem, mototšüülist noorem, iseiseiswalt töötawa masinisti noorem abi aurumafinate, elektri- ja naftamootorite juures, nooremad jaamailemad, jaama- ja liinitehniku abid, mehaanik noorem, noorem tehnik, noorem wedurijuht, telegraafist noorem, purjedõmbleja lennusalgas, komandode ülemate abid, ajafirja „Sõduri“ korrektor ja ekspediitor, fooriumuufikant noorem alamohwiter (holist), ahjukütja eraldiseiswates katlamajas, noorem meister

24. Kapral, suurtükiseadja, laugusemõõtja, telefonistid ja telegraafistid, jalgrattakõitjad, laborant, signalistid roodus, eskadronis ja patareis, fooriumuufikant, pesukõõgi juhataja soomusrongil, masinisti abi soomusrongil, laduja, trükkija

25. Keamees, sapõõrid, welskeri õpilane, teenijad ambulantsi juures, sanitaar-ahjukütjad kestkütte masinisti juures ja wanemate ahjukütjate abid, tööline ja ametmees

26. Erateenijad:

1. Kantselei kirjutajad — eraifitud . . . . . 350 — 600.—

2. Kojamehed . . . . . 300. — 400. —

3. Ruumide koristajad, uksehoidjad ja kästjalad 150 — 350.—

Kui ohwitseri asetäitja kõrgema koha pääle määratakse, siis arvatakse tema pall selle koha järele — mahaarwatud 100 marka.

Ametnikkude asetäitjad kõrgemal kohtil kui p. 17 saamad palga koha järele, mahaarwatud 50 marka.

Selles määruses tähendatud palganormid astuvad jõusse 1-st maist 1919 a.

Üleüldine osa.

Wäikeriikide sõjawägi.

3. Soots.

25.

C. Kohalik walitus.

Igas kantonis on kantoni sõjadespartemang, mis ühenduse sõjadespartemangu alla läib.

Kantoni sõjadespartemangu kohuses on meeste wäeteenistusesse kutsumine, wäeõppuste järel walwamine, meestele riiete ja muu warustuse muretsimine, õppuse ajaks tarwiliste hobuste soetamine, sõjamooride hoidmine, sõjamafu wastuwõtmine ja mobilisatsiooni korraldamine.

Mobilisatsioon on teiste riitidega wõrreldes sellepoolest lihtsam, et igale sõjawäes teenijale nekrutikoolist koju minekul riided, warustus ja sõjariistad kätte jäetakse, milledega kordamise kurgustel kätakse ja mobilisatsiooni ajal teenima ilmutakse. Iga aasta pannakse meeste järeelwaatus toime, et näha, kas wäljaantud asjad korralikult on peetud ja hoitud. Ratsawäe meestel, kes paremas sõjawäes teenivad, on, nagu juba öeldud, ka hobused omast käest, milledega nad teenima peawad ilmuma.

Kantoni sõjadespartemangu ülem on ühtlasi kantoni nõukogu liige, tema abiks on harilikult üks sõjakommissar.

Peale selle on igas nekrutijaostonnas, missugusesse jaostondadesse diwiisi ringfond teatavasti jaguneb, oma nekrutijaostonna ülem, selle ülesandeks on järel waadata ja kaasa aidata, et wäeteenistuse seadust korralikult täidetakse. Tema laudu awaldatakse kõik määrused, mis teenistusesse kutsumise ja sõjamafu wõtmise kohta käiwad.

D. Sõjawäe osade walitus.

Sõjawäe osade walitusets tuleb tegewawäe korpuse, diwiisi, ja la- ja ratsawäe brigadide staabid lugeda.

Need asutused algawad oma tegewust sellekohaste wäeosade mobilisatsiooniga.

Tegewawäe staabi eesotsas seisab staabi ülem ja tema abi. Wiimane on rahu ajal ühtlasi ka kindralstaabi walitusse ülemaks. Staabis töötawad kindralstaabi ohwitserid, wanem adjutant ja kolm ülemjuhataja adjutanti, suurtüki- ja inseneriwäe ülemad, ühes nende juures seiswate ohwitseride ja ametnikkudega, toitluskommissar, wäljaposti ja telegraafi ülemad, raudteeliikumise ülem, sõjawäe ülemarst, ülem loomaarst, ülem audiitor (kohtunik) ja peaforteri ülem, ühes nende juures seiswate ohwitseride, ametnikkude ja arstidega.

Peale selle on peaforteri juures kaks ratsawäe teejuhtide roodu.

IV. Sõjaväe tehased, ladud ja asutused.

Suurtükiväe asutused. Schweitfis on olemas: sõjariistade vabrik, mis peaaegselt valmistab, kals padrunivabrikut valmistavad püssi ja suurtüki padrunid ja kuulisid, padrunid ka eramüügi tarvis. Vabrikute juures on ka padrunite tehlada, väiksemad ladud on mitmes linnas. Mitu püssirohuvabrikut valmistavad sõjaväe kui ka eramüügi tarvis püssirohtu. Ladud on igas lantonis. Nendes hoitakse kõigi suurtükiväeosade varustus. Hoidmine sünnib niisuguse süsteemi järel, et suuremad asjad iga väeosa tarvis eraldi seisavad. Nii on neid mobilisatsioonil ajal hõlbus lähte juhutada. Peale selle on veel olemas suurtükiväe õpe- ja katseplats ühes selles kohaste abinõudega.

Intendantuuri asutused. Sõjaväe riide tehas Bernis valmistab sõdatite riideid taga marals kui ka müügi tarvis. Vooritehas valmistab wantrid, sillapaatiseid, väljasepikodasid, j. n. e. Varustusladu müüb ohvitseridele nende varustamiseks tarvis minemaid asju. Konservi vabrik on eraasutus, kuid saab valituse poolt abiraha. Peaegu igas linnas, kus sõjavägi seisab, on sõjamaterjali ladu olemas. Neid on ühtekokku 22.

Eht küll varustusasjad ja sõjariistad igale sõjaväes teenijale lähte jäetakse, kuid sõjaväelase wormi kandmine on ainult kordamiskursustel lubatud. Kes muidu kannab, langeb rühatrahvi alla ja võib ka vangistatud saada.

Mõned kaitseväe varustamisasjad võivad ka kantoniladudes hoitud saada.

Kui väeteenija 25 aastat on teeninud, saab ta riided, ranitsa ja püssipuhastamise abinõud, mis tema lähte usaldatud, enesele päriselt. Mõned asjad peab ta tagasi andma. Ratsaväe mehed, dragunid ja tejuhid annavad nimetatud asjad tagasi, kuineid kaitseväkke üle viiakse.

Hobuste depoo. Ratsaväe tarvis on olemas ühenduse hobuste depoo, kus ostetud hobused välja õpetatakse. Sellesse asutusse antakse ka need hobused, mis mõnele ratsaväe mehele koju olid antud, kui nende peremees las ära on surinud eht jälle haiguse pärast teenistusest looni vabastatud.

Peale selle on olemas veel teine depoo 500 hobuse tarvis (nende hulgas 70 suurtükiväe hobust). Selle asutuse ostarbeks on väljaõpetatud hobuseid ohvitseridele, peale ratsaväe ohvitseride, müüa ja ajutiselt tarvitada anda, ratsaõidub kursusi toime panna, kursuste juhatajaid ja tähtsajaid välja õpetada. Depoo palkab ka hobused kordamiskursuste ja manöövrite tarvis.

On olemas ka warsjade depoo, kus 3 aastaseid warsu ostetakse, et neid pärast hobuste depoo edasi müüa. Samuti on olemas ka sugutäkkude depoo. (Järgneb.)

Wahetord suurtükiväe ja jalaväe vahel ning suurtükiväe tule korraldamine. *)

Saretei.

(Õpp)

Alguses, kui meil ei olnud veel organiseeritud sõjaväge, kus tuli päewast päewa taganeda, oli meil

liiga vähe suurtükiväge, mis enasti walusalt tunda andis. Sel ajal oli polgu juures üks (hea kui oli) batarei, mis arusaadavalt polguülema käsutada oli. Näädida ei võinudki siis mingisugusest süstemaatiliseft tuleandmisest.

Pealetungimise ajal ei saadud suurtükka tarvitada, sest meie rammetud rautamata hobused ei jõudnud waenlasele neid järele vedada.

Arutuse alla tuleb periood, kus sõjaline tegewus peatama jäi piiri läheduses. See periood ei ole ka mitte positsioonisõda, waid rida wähemaid wõi suuremaid edasitungimisi ja taganemisi.

Waabeldes lähemalt meie suurtükiväe ülesandeid farnaste pealetungimise ja taganemise ajal, näeme, et nad rohkem lähenevad tegewusele positsioonisõjas kui — väljasõjas selles mõttes, nagu seda väljendab mõiste „встрѣчной бои“.

Meie pealetungimised algavad harilikult suurtükiväe ettevalmistusega, mille ülesandeks on waenlast välja lüüa küldest, mõistatest ja raudtee jaamadest, kuhu ta on end kogunud, eht teda wähemalt niipalju paraliseerida, et ta meie jalaväele ei suudaks tõsist wastupanekut awalbada ega temale kahju sünnitada, eht jälle teda demoraliseerida. Raskemaks tööks on waenlase suurtükiväe häwitamine wõi sulgumine, mis ega wäga tähtis on, sest et waenlase suurtükivägi meie jalaväge pealetungimise juures tuntawalt võib tatis-tada ja temale õige suurt kahju sünnitada.

Suurtükiväe ettevalmistust saab aga ainult siis korralikult läbi wiia, kui kõit pealetungimise raioonis töötaw suurtükivägi oma tule kottukõlase seab.

Suurtükiväe wastu wõitlewate batareide tuld on tarwis jaotada nii, et kõit waenlase batareid tule all oleksid, et batareide peale, mis meile suuremat kahju sünnitawad, oleks koondatud suurem tuli j. n. e. Jalaväe wastu sihitud tuld on tarwis koondada tähtsamate ja tugewamate punktide peale, on tarwis teha demonstratsioone, et waenlast efektiivamisele wiia, ja palju muud.

See kõit on võimalik ainult ühise suurtükiväe ülema läbi. Arusaadaw, et igal väeosa ülemaal ikka oma väeosa huwid kõige lähemad on ja ta neid kõige enam silmas peab. Iga jalaväeosa ülema hakkaks kaotama batareid oma huwides ja selle läbi saaks tuli paralleelselt ärajaotatud terve frondi peale, seega killustatud ja nõrgendatud, ning ühised huwid jääksid teostamata.

Peale suurtükiväe ettevalmistust, kui jalavägi juba edasi liikuma hakkab, tekiwad igal osal oma eriüleanded, ilmuvad igasugused ootamatused, millede läbiwiimiseks ja lahendamiseks ka suurtükiväe tuld tarwis on. Sel juhtumisel ei kannata olud suurtükiväe tsentralisatsioonil, ja kõrgema ülemuse laudu ringi läies, mis liikumise ajal õige raske on, kaotawad korraldused oma tähtsuse, ja abi võib liiga hilja päralt jõuda. Sel juhtumisel tuleb osa suurtükiväge anda jalaväe polgu ülema käsutada, kas rühmadena, batareidena, eht ka suuremate ühendustena (see oleneb üleüldisest suurtükiväe arwust), wiimase juhtumisel annab polguülema käsud tema all olewa suurtükiväe gruppe ülema laudu. Need kaasaantawad batareid määraks juba aegsast walmis suurtükiväe polguülema ja nad oleksid jalaväe polguülema käsutada sest momendist peale, kui polgud liikuma hakkawad, ja jääksid tema alla, kuni üks pealetungimise periood läbi on, kui algab ühine ettevalmistus järgmiseks pealetungimiseks eht kui lahing omandab positsioonisõja laadi.

Et meil mõnemat on meie suurülikiväge kindlalt jaotada waenlase jala- ja suurülikiväge wasti wõitlewateks batariidideks ja et meil niisasti raskel kui ta tergel suurülikiväge tule ühisi tööd teha, sest, nagu nimetasiin, ei ole meil eraldi raste suurülikiväge määrisid (M.B.M.), mis tuleb ühes raioonis töötada terge ja raste suurülikiväge ühise suurülikiväge ülemuse alla loondada.

Kõigi nende loonduste juures ei tohi aga ära unustada harilikku komando wahetorda. Raiooni esigruppe ülem annab kõi korraldused mitte õffitsõrje batariididele, waid järgneva ühheiduse ülema kaudu, sest ainult nii mõib kõige paremate tagajärgedega ära lastada suurülikiväge ruld, arwesse mõtta iga suurülikiväge ülemuse ja mõnisi.

Kaitseõhjas on suurülikiväge loondamine ühise suurülikiväge ülema alla weel tarwilikum, sest siin on tarwis ruld tiiresti juhtida wõimalikult täie jõuga waenlase peajõudude peale tema pealetungimise kõige tähtsamal kohal. See on ka tergemini läbiwiidaw, sest kaitseõhjas oleneb meie suurülikiväge tegevus waenlase ettemõrjese, mis korraldatud waarepunktide ja siidreemistuse juures ka suurülikiväge ülemusel teada ja näha on.

Wäeguses õhjas ei tule ette laialisi operatiivone, waid õiit pealetungimise jõud koguwad ilka suurematesse harilikult mere- wõi raudtee ääristesse, punktidesse jotta. Selle tõttu tuleb ka meie suurülikiväge oma jõud ühendada, sest mida suurema jõuga ja mida äkilisemalt meie jõudame ruld loondada pealetungimise peajõud peale, seda rünnaki ja wägemate kahjustajaame hooiti läbiwõetada. On ühtarimis tähtis mordaime mõju, mis seda suurem on, mida organiseeritum paistab waenlasele meie suurülikiväge tuli olewat. Wäime meie batariid ühe taupa tegevusesse, mis batariidide jaotamisel jalawäge wägel paratamatat nähtus on, mis ei saawuta meie poolt niisi tagajärgeid, mis ühise järsku kogutule andmisel olekid raiostame kull palju rohkem isstembona. Tule jaotamise korral on tarwis ära määrata, misjagune koht on waenlasele kõige suurema tähtsusega, misjagune wägemate ühijusega, et sellekohaselt oma ruld gruppierida. Batariidide jalawäge allumine toots siin jällegi tule sillustamist ja õstardermat paistamist.

Kuna suurülikiväge tegevus, mis pealetungimisel kui ka kaitsemisel, kaunis jamaane on postisioonisõjale, sest suurülikiväge ettemõrjastus ja kaitsetul on neerisamab, maha arwatud esimese juures ainult kindlustuste pürustamist, mis seisab ka suurülikiväge korraldus ja gruppierimine õige lähedal sellele postisioonisõjale, ja ainult liikumise ajal on ta teistjagune. Pealetungimise ettemõrjastusel ja selle kaitsemisel peab aga suurülikiväge loondatud olema suurematesse üfustesse, mis ühise suurülikiväge ülemuse kaudu alluwadi suuremate jalawäge üfustele. Seda on näidanud suur sõda ja kuni ei ole põhjalikke ümudatust suurülikiväge tehnika alal olnud, sest jaa see maksima ja minima poolde peame ka meie hoollega püüdma ja wõimalikult ruttu wahetorda teguleerima.

Wäesolem kirjandus on kirjutanud sel põhjusel, et meie wäes suurülikiväge alluwadi ja wahetord jalawäega täiusa juhusline on. Et alguses, olude tõttu, batariidide jalawäge pooltude lastada õliti, on paljud hakanud seda seisuõrda normaalselt pidama ja ei taha sellest loobuda. Meil on suurülikiväge liiga wähe ja seda tuleb sellepärast kõige õstardelkohasemalt kasutada. Suurülikiväge on jalawäge abiwägi ja mida õstardelkohasemalt tema töötib, seda tergem on jalawäge töö,

jeda wähem taotuli on temal ja seda rohkem energial jääb temal üle. Meie wäetsele wäele on aga iga alalhoitud mees, iga alalhoitud energia hull suure tähtsusega.

14. septembril 1919. Tallinnas.

Seisuhord meie wäerindadel.

Meie wäerindadel oli minew nädal endist wõit wõrdlemisi wäikne. Wastastitune sõjaline tegevus awaldus ainult tulemahetuses luurjalade wägel, paiguti ka waenlase seisukohtade pommitamises ja oma seisukohtade kindlustamises.

Samburi lähil oli waenlane nädala algul wäga elaw ja närwilit. Ta pommitas iga päew meie seisukohti Aleksandrowskaja Gorka mõisa ümbruses ja raudtee piirkonnas, awas õheli iga wähemagi ligatuse korral ja sagedasti ilma wähemagi põhjuseta tule püssidest ja kuulipildujatest meie asupaikade peale. Nädala lõpul oli waenlane rohkem passiivne, mõtus aga siiski sagedaid luuramiskäitustid meie seisukohtade selgitamiseks ette ja püüdis lokalitustelt elamistudelt meie jõudude ja tawaruste kohta teateid koguda. Waenlane kindlustab oma seisukohti endale energiaga. Silbu Samburi juures ehitatakse edasi. Ulejoostitute jutu järele olewat klaasfabrika juure ehitawad siid peaaegu walmis. Teiste siidade ehitust takistab suuresti meie batariidide ja soomuskõngide tuli. Ulejoostitud töendatood waenlane olla teateid saanud, nagu tawastetaks meie poolt nendele kallale tungida. See teade olewat wäga rufuwalt punamaelaste meeleolu peale mõjunud. Wiimaste päewade joosul oli waenlasele wägede ümberpaigutamise teotil, kuid täiwealised teateid tema liikumiste kohta ei ole weel saadud. Meie wägede seisukohad on endised.

Pihlwa lähil Beischi, Doloholma, Orjadowi, Ichje, Iwerina, Slesowa, Petrowa ja Nowaja küladel joonel on sõjaline tegevus postisioonisõjale läabi õmanud. Wõlemad pooled asuwad taewitules üksteise wastas, mõtawad wahete wägel wastastitustid pealetungimist püssi- ja kuulipildujatule ja kasigranaatide abil ette, batariid pommitawad wastase seisukohti. Lõuna pool, Petrowa, Botwina, Juschtowa, Lipad, Kuprowo, Botrovi ja Lubani joonel oli ainult tulewahetus luurajate wägel, mis paiguti õgedatels wõitlusteks kujunes. Wastased asuwad siin laugemal üksteisest, erapõletu ala on paiguti merka 10 km laiengil. Wäesade ja jõede pärast on siin aktiivne tegevus laial frondil mõnemat. Kõttupõrteid ja tulewahetust oli ainult wälweidkete ja suuremate luurjalade wägel Wahrenhausen, Kotleschi ja Botrovi teedel.

7. oktoobril läi üks meie töwendatud maakulujate last waenlase peale õgedat itimõitlust, Kotleschi mõisast ja Untina küla kindlustarud piirkonnast wälja. Meie wõitluse wange ja sõjasaaki. Waenlane põgenes, juunuid ja haawatuid maha jättes. Läänud nädala joosul on meie lendurid peaaegu iga päew waenlase seljataga luuramislendudel käinud. Wene Põhja-Lääne armeel õliti ka lätnud nädala joosul õgedad wõitlused Pihlwa ja Strugi Wjelaja sihtidel. 5. oktoobril purustati Põhja-Lääne armee osade poolt 19. waenlase diviis, wõeti üle 500 wangi, 30 kuulipildujat, 2 suurülikiväge ja 70 hobust. Samal ajal wõideti teised Põhja-Lääne armee õjad Strugi Wjelaja jaama ära ja sunniti enamlaste jalgab Blusja ja Werbuga jõgede taha tagonema. Praegu on enamlaste raadioteadete järele Strugi Wjelaja jaam

enamlaste poolt tagasi mõetud, ja Põhja-Lääne armee osad asuvad Alennia-Murawino-Sabski, Sabejõe, Sjaberstjoje järve, Antonowa, Dleschno, Wjitsihi, Döschnišo, Doinetsi, Drjashina, Masoweri, Wolofchna külade ja Sheltšha jõe liinil. Üleüldiselt loetakse mõib ütelda, et läinud aadal meie seisukorras enamlaste-wastastel wäerindadel muudatust ei ole toonud.

Seisukorrad nõufoande Wenemaal.

Meile kirjutasid:

Wenemaal on registreeritud kait mehed kuni 50 aasta wanaaduseeni. Teenistusse on kutsutud kait mehed 17-45 aasta wanaaduses. Peterburi seisukorrad on väga kriitiline. Nälg ja rikutallidus on kohutawad. Suremus tõuseb kuni 60 protsendini. Sageasti on uulitsatel kokkupõrkamisi. Ühina kaitsete on kommunististest wabrikutöölistest ühäraline wäeosa asutatud. Seda wäge on umbes 6000 meest. Mehed elawad õhseti kalarimutes ja päewal läinud wabrikutes tööl. Peale selle on Peterburi kaitsete umbes 8000-meheline punane miilitis asutatud.

Wabrikutööstuse miilitsad on tuntawalt langenud, mis peaaegu kogu sellel tuleb, et kait töölised kommunistid on tüdinunud. Ei ole mitte võimalik kait streikisid, mis lahti puhlewad, sõjariistade abil waigistada, sellepärast tarmitatakse niisugustel korradel mitmesuguseid kombinatsioone. Nii kaitwäeriti juulikuu streif jelleaga, et töölised hakanud 10% korraga tahets nädalats puhkusele lastma. Puhkusest tagasi tulles lubati igaühel paar puuha toidunaineid kaasa wõtta.

Kui Lenin Koltšaki wastu sõjawäge kogus, otsustati arma anda kõigile nendele wäejuhtimistele ja kontr-revolutsionääridele, kes walanis on Koltšaki wastu wõitlema minema. Igale wabatahvilisele anti luba Koltšaki raioonist kuni 1' puudalast pakk toidunoonoga omastele koju saata. Koltšaki raioonis on toidunaineid küllalt. Nii leidusid paljud, kes sunnitud olid Koltšaki wastu wõitlema minema.

Kommunistide arm Wene poltudes kohaneb iga päewaga. Praegu leidub ühes polgus ainult weel 40 50 kommunisti. Sõdurite meeleolu on halb. Ohwitsereide tegewust walwatakse hoolega. Iga wälismaa miilitsuse eest nüheldakse surmaga.

Segateated.

Wägede Ülemjuhatajale kindral

Laidonerile

annetati 4. oktoobril Ingliše tuninga nimel Ingliše sõjasaatonna esitaja colonel Herapathi laudu Püha Michaeli ja Püha Georgi Ingliše ordumärgid rüütel-komandäri kraadi peale. Annetamise taastiri on awaldatud tänase numbri ametlikus osas Ülemjuhataja wäerakfäs nr. 636. Wabariigi walitsuse poolt on kindral Laidonerile luba antud neid aumärgisid Ingliše seaduse järele kanda.

Selle kõige aususe puhul on kindral Laidoner palju õnnesoowitelegramme saanud.

Sõjakooli suurüliwäe kursuse lõpetajate paraad

oli pühapäewal 5. oktoobril Peetri platsil, mis puhul lõpetajad wägede Ülemjuhataja kindral Laidoneri poolt

lipnikudets ülendati. Sõpetajate nimes on awaldatud tänase numbri ametlikus osas. Paraadil wiibis peale meie kõrgema sõjawäeülemile ka Prantsuse sõjasaatonna esimees colonel Hurstel.

Wõistlus Eesti wabadussõja mälestusmärgi kawade walmistamisets.

Eesti wabariigi sõjamineisterium kuulutas sellega wõistluse wälja Eesti wabadussõja mälestusmärgi kawade walmistamisets.

Mälestusmärgi peab medaal-tujuline olema paelal riival kandamisets.

Pealtkirjad ja kujutused peawad Eesti wabadussõja mõttele wastama.

Wahetegemine, kas on märg antud tegemise eest sõjamehjal, wõi mujal, sünnib kas mitmesuguste kondmife wiisi wõi mitmesuguste paelte wäerwade abil.

Wõistluse autasud: 2000 ja 1500 marka kawade sisseandmise aeg kuni 1. oktoobrini 1919 a.

Kawad ja joonistused tuleb sõjamineisteriumi saata ilma autori nimeta, mõne märgi eht sõna all, kinnises ümbris, milles ka autori nimi ja aadress on tähendatud on.

Selektusi eelnimetatud wõistluse esjus antakse sõjamineisteriumis iga päew kell 10-12 e. lõunat.

Sõdurite sport

Tallinna garnisoni esimene murd-maa jook.

Pirital 5. oktoobril 1919.

Kalewlaste Malewa Spordi Sall korraldas pühapäewal 5. okt. s. a. Pirital murd-maa jooku, millest osawõtjatena oli ülesantud 211 sõdurit üsfilute wäeosade poolt järgmiselt:

Tallinna tagawara polgu õpibataljoni	160	sõd.
Kalewlaste Malewa reserviit	20	"
Tallinna kuulipildurite roodust	12	"
W. K. „Wambolali“	9	"
Merewäe Etinashift	7	"
Kõbliõpikaste bataljoni	2	"
Warustuswalitsuseft	1	"

Wõistlused wäeosad olid ilmunud ühes kolme muusikatööri ja supitateltega. Wõistlusi pealt waatama olid ilmunud: Sõjawägede ülemjuhataja kindral-major Laidoner, pea- ja sõjamineister Strandmann, sõjamineistri abi kindral-major Lart, Merewägede juhataja admiral Pitka, Prantsuse jaatonna esimees colonel Hurstel ja teised kõrgemad sõjawäelased.

Auhindadets oli annetatud Sõjawägede Ülemjuhataja kindral-major Laidoneri poolt sporditarbendub ja spordikirjandust, peale selle weel igast wäeosast esimesele kohalejõudjale isäraline auhind ja colonel Hurstel'i poolt kolmele esimesele wõitjale auhinnad.

Startis seatakse wõistlejad meisa jermal tahes wiirus üles, kus neile Kalewlaste Malewa pealt Tõnson weel wõistluste seadusi meele tuletat. Kõlab märkuande pauf ja suure kiltamise ja müdinaga kaob tahesajameheline wõitlajate salt meisa tihnikusse.

Kalewlaste Malewa reserviit meesfond ja starti ilmunisega hiljats ja ei saanud kaasa wõistelda.

Jooku ajal, et mitte aeg pealtwaatajatel sõduritel igawats ei tahets, asusid ühes Tallinna tagawara polgu õpibataljoni sõdurid mitmesuguste naljaetelannetega.

Pool tundi on möödas, hakataffe esimesi jooksjaid ootama, warsti antatsegi Birita fillalt märku ajamõdtjatele. Ribedas mõistluses omawahel jõuawad kohale **Kuuter** ja **Erlisch**, nende järele warsti üffikult ja mitmetefi teised jooksjad. Wiimaste kohalejõudjate aeg on 59 min., iga jooksja kohta tuleb aeg alla 50 minuti, mis 8,5 kilomeetri peale esimese esinemise puhul launis hea tagajärg on.

Auhindu said 20 esimest kohalejõudjat järgmiste tagajärgedega:

1. Kuuter (Warustus-Waltijus)	39 m.	22,2 sek.
2. Ehrlich (E. t. p. õp. pat.)	39 "	23,1 "
3. Saks (E. kuulip. rood)	39 "	53,5 "
4. Kriis	40 "	38,9 "
5. Jalakas (E. t. p. õp. pat.)	40 "	52,1 "
6. Pedustow	41 "	— "
7. Weifs (Kooliõpil. pat.)	41 "	04,3 "
8. Schiller (E. t. p. õp. pat.)	41 "	15,6 "
9. Tulp (E. kuulip. rood)	41 "	21,7 "
10. Wäher (W. R. „Wambola“)	41 "	41,2 "
11. Kemmel (E. t. p. õp. pat.)	41 "	57,6 "
12. Wäher	42 "	12,4 "
13. Ustar	42 "	22,8 "
14. Jalak (E. kuulip. rood)	42 "	30,6 "
15. Wägi (E. t. p. õp. pat.)	42 "	31, — "
16. Killa	42 "	39,4 "
17. Ustermann	42 "	52,2 "
18. Kinn (E. kuulip. rood)	43 "	01,2 "
19. Bertmann (E. t. p. õp. pat.)	43 "	18,4 "
20. Tiimar	43 "	18,6 "

Mõistluste lõpul jagati auhindad wälja, esitaks murdmaa-jooksjatele, pärast Tallinna garnisoni tergejõustiku mõistluste mõitjatele.

Peale auhindade wäljajagamist waatas Sõjawägede Ülemjuhataja kindr.-major **Laidoner** mõistlused üle ja soovis head edu.

Pilema kõnega esines pealil Lõnson, milles ta soovis, et see mõistlujatele mitte esimeseks ja wiimaseks katsaks ei jääks, waid kihutaks neid harjutama tulewaste Antwerpeni olümpia mängude wastu.

Järgnes üleüldine eine kaafawõttud kateldest, mille lõpul muusika helide saatel ülenдатud meeletul linna poole sammuri.

Toimetusele saadetud kirjandus.

Setukeste elukohad ja arw. Äratrückt Dr. Hurti Setukeste laulude fiskejuhatajelt Lisaks Setumaa kaart. Tallinn 1919. Ülemjuhataja staabi kirjastus. XXII lht. Hind 3 marka.

Wastutaw toimetaja: kindralstaabi polkownik **Rint**
Wäljaandja: Wägede Ülemjuhataja staab.

Ilmus trükist: SETUKESTE ELUKOHAD JA ARW.

Äratrückt Dr. Hurti Setukeste laulude sissejuhatajelt. Lisaks kolmewärwiline Setumaa kaart mõõduga 1:230000.

Hind 3 marka.

Saada Sõjawäe trükikoja kantseleist, Tallinnas, Rütli tänawal nr. 13.

Parikas'te fotograafia

Tallinnas, Kuninga tänawal № 1.

Awatud äripäiwiti kella 9—5.

Täidab kõiki fotograafia alale kuuluwaid töid tuntud maitserikkusega ja ruttu.

Üleswõtted gruppidest ja üksikutest isikutest, maastikkudest, sündmustest jne. etteteatamise peale igal ajal.

Saada paremates raamatukauplustes suur kogu pilte ja postkaarte Eesti politika ja seltskonna tegelastest, sündmustest, maastikkudest, teatrist jne

Ostab häid negatiive (üleswõtteid) sõja ja muudest sündmustest, sõjawäe juhtidest, maastikkudest, elust jne.